

1 В кой ред НЕ е допусната правописна грешка?

- А) помъдрели, поднасяли, пропиляни
- Б) упълномощен, убоснован, утвърден
- В) рейтинг, воинствен, всеотдайност
- Г) недорасъл, изтласкал, допринесъл

2 В кой ред е допусната правописна грешка?

- А) антураж, гръмоотвод, мониторинг
- Б) предпоставка, разфасовка, еснафка
- В) благонадежна, безучастна, звездна
- Г) сграбчвам, отблъсквам, разпоредба

3 В кое изречение е допусната правописна грешка?

- А) Най-емблематичните образци на възрожденската архитектура са превърнати в музей.
- Б) Къщите са изградени от различен материал в зависимост от териториалните особености.
- В) Със забележително умение във фасадите на домовете са вплетени красиви орнаменти.
- Г) Майсторството на зидаря е високо ценено, защото пътят до постигането му е бил дълъг.

4 В коя от подчертаните думи е допусната правописна грешка?

Някои от известните сгради, създадени от видни майстори строители (А), са жилищно-търговски (Б), като тяхната полифункционалност (В) е съчетана с богата декорация, отразяваща различни стилово-изобразителни (Г) тенденции.

5 Препишете изречението, в което е допусната правописна грешка, и я поправете.

- А) Къщата на Никола Недкович в Пловдив е построена през 1863 г. в стила на европейския класицизъм.
- Б) Според чужди изследователи сградата прилича на домовете на богатите в Италия от епохата на Ренесанса.
- В) Музеят на Съединението на княжество България и Източна Румелия представя интересна експозиция.
- Г) В двора на Етнографския музей се провежда Международният фестивал на камерната музика.

6 Запишете правилната форма на думата, поставена в скоби.

Стените на стаите са покрити с оригинална живопис, дело на двама чирпански (художник).

7 Препишете изречението, в което е допусната граматична грешка, и я поправете.

- А) За планинските и полските райони са характерни различни по тип жилища.
- Б) Големите и разкошни къщи са свидетелство за процъфтяването на градовете.
- В) Най-впечатляващият елемент в интериора на някои домове е украсения таван.
- Г) Архитектурните ценности са под закрилата на Министерството на културата.

8 В кое изречение е допусната граматична грешка?

- А) Възрожденските къщи се различават по симетричната или несиметричната си фасада.
- Б) Когато разгледаме украсата, откриваме рисунки, в които разпознаваме цветя и птици.
- В) Запазвайки тези творби, завещаваме на бъдещите ни поколения уникално наследство.
- Г) Ние се възхищаваме и се гордеем с удивителните постижения на родните строители.

9 В кое изречение е допусната пунктуационна грешка?

- А) Повечето помещения са декорирани или с геометрични фигури и флорални мотиви, или с натюр-морти и пейзажни композиции.
- Б) Внушителните постройки, рожба на стопанския напредък се отличават с обзавеждане, демонстриращо благосъстояние.
- В) Съхранени в първоначалния си вид, тези паметници от миналото дават представа за бита и културата на хората, живели в тях.
- Г) Възрожденските майстори излизат от анонимност, изписвайки имената си не само върху стените на къщи, но и на храмове.

10 В кое изречение НЕ е допусната пунктуационна грешка?

- А) В големи и малки градове и села са запазени и възстановени жилищни и култови сгради от времето преди и след Освобождението.
- Б) В Трявна, резбарската школа, на която е била прочута в цяла България, е обособен оригинален етнографски комплекс.
- В) Майсторите са проявявали голяма сръчност, не само когато са украсявали таваните, но и когато са създавали предмети за бита.
- Г) Европейският начин на живот, който навлиза в ежедневието и местните обичаи водят до разнообразие в мебелировката.

11 В кое изречение НЕ е допусната лексикална грешка?

- А) Прекрасните дърворезби и стенописи са поява на самобитния талант на българина.
- Б) Разцветът на занаятите е белег за общия икономически подъем и прогрес през епохата.
- В) Възрожденският стил влияе силно върху творците ни през следващите периоди.
- Г) Реставрацията на автентичния вид на архитектурните шедьоври често е дълъг процес.

12 В кое изречение НЕ е допусната лексикална грешка?

- А) Някои елементи в конструкцията на сградите нямат практически предназначение.
- Б) Стремекът към красота е довел до развитието на различни приложени изкуства.
- В) Изработват се изящни вещи, върху които има рисувани или релефни орнаменти.
- Г) По-състоятелните и заможни граждани си поръчват медни и сребърни сервиси.

13 Посочете заглавието на творбата, от която е съответният цитат.

А) *Борци, венец ви свих от песен жива...*

Б) *...и сабя ги свива на венец...*

В) *На житие ново аз турих венец.*

---

14 Довършете изречението, така че твърдението, изразено с него, да е вярно: *Ординарецът и старият учител са герои в творбата...***15 Песента като израз на драматичните лични преживявания и като отзвук на народното страдание откриваме в творбата:**

А) „Борба“	В) „До моето първо либе“
Б) „Паисий“	Г) „История“

16 Обръщението към родината бележи идейно-емоционалната кулминация в творбата:

А) „Новото гробище над Сливница“	В) „При Рилския манастир“
Б) „До моето първо либе“	Г) „Градушка“

- 17** Кой от изброените автори откроява в своя творба мотива за антихуманната същност на войната?
- А) Христо Ботев
Б) Емилиян Станев
В) Алеко Константинов
Г) Станислав Стратиев
- 18** При коя двойка произведения е налице антитезисното противопоставяне между възгледите на героя и тези на друга личност (други хора)?
- А) „Паисий“, „До моето първо либе“
Б) „Спи езерото“, „Приказка за стълбата“
В) „При Рилския манастир“, „Андрешко“
Г) „Балкански синдром“, „Ноев ковчег“
- 19** В кой ред и в двете творби любовта на героите е трагично обречена от непреодолимите обстоятелства?
- А) „Железният светилник“, „Колко си хубава“
Б) „Крадецът на праскови“, „Аз искам да те помня все така“
В) „Бай Ганьо журналист“, „Ветрената мелница“
Г) „Песента на колелетата“, „Градушка“
- 20** Запишете буквата, след която е представено заглавието на литературна творба, а срещу нея – номера на твърдението, което се отнася за тази творба.
- А) „Железният светилник“
Б) „Бай Ганьо журналист“
В) „Приказка за стълбата“
Г) „Андрешко“

1. Открит е мотивът за моралната деградация на управляващата класа, която е лишена от чувство за справедливост и хуманност.
2. Пресъздаден е драматичният конфликт между закостенелите традиции и духа на новото време.
3. Показани са безскрупулността, користолюбието и политическата безпринципност, които завладяват част от българското общество.
4. Представен е социалният контраст между хората от народа, които живеят в недоимък, и властимащите, тънещи в охолство.

- 21** Коя от изброените характеристики НЕ се отнася за повестта като жанр?
- А) Епически жанр, който по обем заема средно място между разказа и романа.
Б) Отличава се с еднопланово и ограничено развитие на сюжетното действие.
В) Главните герои не навлизат в много сложни взаимоотношения помежду си.
Г) Преплитат се няколко сюжетни линии, в които участват голям брой герои.
- 22** Запишете кое художествено изразно средство НЕ се открива в стиховете:

*...в тези гърди веч любов не грее
и не можеш я ти събуди
там, де скръб дълбока владее...*

- А) епитет
Б) сравнение
В) метафора
Г) метонимия

Прочетете двата текста и изпълнете задачите към тях (от 23. до 32. включително).

ТЕКСТ 1

Архитектурата на Българското възраждане от края на XVIII в. до 1878 г. отразява общия икономически, политически и културен подем в живота на българския народ.

Развитието на занаятите и търговията и преминаването на голяма част от тях в ръцете на българския народ предизвикват голямо преселение към градовете (София, Пловдив, Шумен, Русе, Видин, Сливен, Велико Търново и др.), чийто облик се променя – става по-български.

Поради пълната културна изолация през османското владичество българските строители са майстори практики, творци на народно строително изкуство. Ренесансовият характер на целокупното българ-

ско художествено творчество през този период слага край на предишната анонимност, върху черквите и сградите се появяват, макар и рядко, имената на техните строители.

Жилищното строителството заема значителна част от възрожденската жилищна архитектура, оказва голямо влияние върху нейния характер и се отличава с богатство на различни типове къщи, развили се на сравнително неголяма територия: западна, тетевенска, коптивщанска, тревненска, жеравненска, родопска, странджанска, черноморска, пловдивска.

Възрожденското жилищно строителство преминава през три етапа, подчинени на периодизацията на общото икономическо развитие: от края на XVIII до 30-те години на XIX век; от 30-те години на XIX до 60-те години на XIX век; от 60-те години на XIX век до Освобождението – 1878 година. През първия етап възрожденската къща се появява предимно в планински райони, в няколко процъфтяващи български селища (Трявна, Жеравна, Котел, Боженци, Коптивщица, Сопот, Банско, Мелник). Вторият етап е по-кратък от първия, но стилово е по-разнороден. Конструктивната правдивост на ранновъзрожденската къща се измества от декоративност и представителност – отражение на самочувствието на зараждащата се буржоазия. Жилището се обогатява с повече помещения – по-просторни и по-хигиенични.

В средата на XIX век от Запад започва да прониква класицизмът и това се отразява при външната декорация на сградите. Разпространението на стенописите в интериора се обяснява с любовта на българина към богатството на багри, проявила се още през Средновековието.

Из интернет

ТЕКСТ 2

Вляво южната махала на Брацигово се издига на склона... Те са още запазени, почти всичките, тия стари, обширни български къщи, с високи каменни основи и дървени катове, боядисани в жълто, със сини стрехи и первази около издадените прозорци. Тясно прилепени една до друга, надничащи през раменете си към слънцето, те лазят нагоре по оголелия скат на планината, занемели и окичени само с безброй низи тютюн. Калдъръмената уличка се промушва между тях, стръмна и начупена, осяна с купища смет и тук-там с по някоя старица, седнала до портата да чисти боб.

Като щъркели, изоставени от другарите си и от времето, те чакат зимата да ги приспи завинаги или ако оцелеят, да бъдат изкълвани от новото ято, което не иска да ги познава: ето – там, в центъра, че и тук дори блестят „модерните“ постройки на градчето, което се мъчи да влезе в ритъма на един друг живот. И така е навсякъде по българската земя.

Кой ще разкаже някога мълчаливата агония на старите градове, в които е затворен още, както в паметта на бодър столетник, образът на някогашното време, което днес, за младите, не е вече дори история, а само легенда? Кой ще възсъздаде във всичката му дълбочина и патинирана поезия оня живот, заключен в тия широки чардаци с изрязани от дърво или изписани тавани, с наивно изрисувани по стените оковани лъвчета, със старинни щампи и седефени ерусалимски иконостаси в ъглите? Тия порти с чудесни чукчета – дървени или железни, – прозорчетата, по които грее мушкато, висят розови обички и мирише босилек? Тия хладни дворове, постлани с плочи и с вада по средата, потънали в асми, чимшир и латинки, заглушени днес, както всички мъртви къщи, от буйно разраснали смоковници? Мъничките комшулуци, които водят скрито от къща в къща, от една улица в друга, нагоре, все по-нагоре, към гората на върха, към балкана, към най-скъпото, без което не може да се живее – свободата? Кой ще оживи онзи дух на сурово благородство, на яснота и здрав смисъл, на страстната обич към нещо, което е по-горно от обикновеното животуване?

Константин Константинов, из „Родопи“

23 Коя от следните особености е характерна за възрожденските къщи според Текст 1?

- А) Строят се еднотипно и главната цел на майсторите е да постигнат функционалност.
- Б) Състоят се от малки помещения с големи прозорци, за да бъдат по-хигиенични.
- В) Създават се от професионални зидари, някои от които са учили занаят в чужбина.
- Г) Съчетават се различни стилове, свързани с регионалните особености и традиции.

24 С коя от изброените думи НЕ е уместно да се замени подчертаната в Текст 1 дума *изолация*?

- А) отделеност
- Б) отхвърленост
- В) откъснатост
- Г) затвореност

25 Запишете коя е причината за разрастването на градовете през Възраждането според Текст 1.

- 26 Посочете една разлика между къщите през първия и втория етап на възрожденското жилищно строителство според Текст 1.

- 27 Кое от посочените твърдения НЕ се отнася към внушението за значението на старите къщи според Текст 2?

- А) Старите къщи са запазили спомена за живота на предишните поколения, за техните традиции, обичаи и предпочитания.
 Б) Потъналите в цветя и зеленина домове говорят за тясната връзка на хората в миналото с природата, за усета им към красотата.
 В) Съвременният човек добива представа не само за бита на предците си, но и за тяхната духовност, мироглед и ценности.
 Г) Старите домове са образ на някогашното време, който трябва да бъде заменен с модерните сгради, символ на прогреса.

- 28 С формирането на кое понятие е свързано съдържанието на Текст 2?

- А) човешка индивидуалност
 Б) национална идентичност
 В) индустриална революция
 Г) демократична идеология

- 29 Кой от посочените изрази, употребени в Текст 2, е метафоричен?

- А) издадени прозорци
 Б) патинирана поезия
 В) седефени иконостаси
 Г) старинни шампи

- 30 Като имате предвид информацията от Текст 2, запишете ДВА аргумента в подкрепа на твърдението, че нашите предци са притежавали високи нравствени добродетели.

- _____
- _____

- 31 Кое от посочените твърдения се отнася към представата за естетическите вкусове на българския народ в миналото, която създават старите къщи, според Текст 1 и Текст 2?

- А) Възрожденските къщи обикновено имат стабилна конструкция и високи каменни основи, строени са така, че да устояват на времето.
 Б) Стаите са просторни и светли, за да може семейството да живее задружно, в уют и хармония в духа на патриархалните традиции.
 В) Външната декорация, богатството на багри, дърворезбите, изписаните тавани, украсите в интериора са характерни за старите домове.
 Г) В сградите има няколко помещения, някои от които се използват за стопанска дейност, в зависимост от поминъка на собствениците.

- 32 В текст от 4 – 5 изречения тълкувайте смисъла на следния израз от края на Текст 2: *Кой ще оживи онзи дух на сурово благородство, на яснота и здрав смисъл, на страстната обич към нещо, което е по-горно от обикновеното животуване?*

Разгледайте скицата и прочетете текста към нея, за да изпълните задачи 33 и 34.

Една от най-известните къщи, строени от брациговските майстори, е тази на Николаки Христович в Пазарджик. Тя е издигната в стила на пловдивската барокова къща: с тържествено издаден портик и голяма вътрешна стълба. Стаите са общо 12, те са просторни и богато обзаведени, като в някои от тях има камини и обширни долапи. Главната фасада е симетрична, а корнизът на централния мотив е извит дъгообразно. Прозорците са украсени с дървени рамки, завършващи с триъгълни орнаменти, и са заобиколени от цветни виолетови ивици.

По време на Руско-турската освободителна война в тази къща е бил настанен щабът на руските войски.

Подобно на този дом много от най-забележителните възрожденски сгради са пряко свързани с българската история. Голяма част от видните ни възрожденци са дарявали къщите си за училища и читалища или са отделяли средства за построяването на такива – например Петър Берон, Васил Априлов, Душо Хаджидеков, Васил Петлешков, Евлоги и Христо Георгиеви и др.

- 33** Посочете ТРИ от изброените в текста особености на къщата на Николаки Христович, които се виждат на нейната скица.

- 34** Коментирайте в кратък свързан текст информацията от последния абзац на текста.

- 35** За всяко празно място изберете най-уместната от думите и я подчертайте.

Сред най-прочутите възрожденски строители _____ (А) личността на Никола Фичев, известен като майстор Кольо Фичето. С _____ (Б) си самотен талант той създава мостове, къщи, църкви и камбанарии, _____ (В) за архитектурни шедеври.

- А) се открива, се откроява, се изтъква
 Б) неподозирания, незнатия, ненадминатия
 В) познати, признати, показани

36 Запишете правилните форми на думите, поставени в скоби.**А) Членуване**

Никола Фичев е изградил Беленския мост над река Янтра, който се крепи с (помощ) на 13 подпорни стълба. През 2000 година (Национален) съвет за опазване на паметниците на културата обявява моста за архитектурен паметник.

Б) Местоимения

Такова голямо съоръжение не е било издигано от (никой/никого) по нашите земи. За това важно дело е наел Колю Фичето, (чийто/чиито) строежи вече са известни. Първомайсторът украсява творението (си/му) с релефни изображения на животни.

В) Учитава форма

Госпожо Георгиева, бихте ли ни (разказал) за проекта, в който сте (поканен) да участвате?

37 В текста са пропуснати САМО ПЕТ препинателни знака. Поставете ги.

Уменията на Никола Фичев да строи мостове и църкви са придобити при брациговските майстори, като в неговите творби можем да видим и барокови черти преобразувани от собствения му стил. За своята работа той казва Мостове градах, дето да събират човека с човека и манастири, дето да го събират с бога.

38 Посочете ЕДИН пример за опозиционна двойка в текста:

*...как нареждат дума по дума –
приказки за стари времена
и песни за нови теглила!*

39 В текст от 4 – 5 изречения обяснете каква е ролята на стиха към вечността е маришът ви последни в творбата „Новото гробище над Сливница“.

---

40 Посочете от кое произведение са изброените герои.

А) Апостола, Методи Андонов, лапландката

Посочете автора, от чиято творба са изброените герои.

Б) Катерина, Рафе Клинче, Аврам Немтур

---

41 Напишете аргументативен текст с обем до четири страници по една от следните теми:

- Тема за интерпретативно съчинение: *Човекът между любовта и омразата в „Крадецът на праскови“ и „До моето първо либе“*
- Тема за есе: *Възможната и невъзможната любов*